kisdobos

1985. OKTÓBER

Áprily Lajos

Októberi kép

A bokros bányaoldal sárga folt,
melyet fagyal bíbor-barnája pásztáz.
A bíborban fácánkakas rikolt,
s bennem kigyúl a rég alvó vadászláz.

Kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja
XXXIV. évf., 8. sz.
Főszerkesztő: Jani Gabriella
Kiadja: az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat.
Felelős kiadó: dr. Petrus György
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. 1374.
Telefon: 116-660
Készült a Kossuth Nyomdában. 85.0787.
Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Index: 25442
HU ISSN 0450-3287
Terjeszti: a Magyar Posta

Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, Budapest, Postafiók 100. 1502.
Telefon: 660-162
Előfizethető bármely postahivatalban, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) Budapest V., József nádor tér 1., 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Megjelenik évenként tíz alkalommal.
Előfizetési díj egy évre 60,— Ft.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlapon Kiss Béla fotója, a hátsó borító Marék Veronika munkája.

Ugyan! Csak játék...

Már hűvös szellők fújnak, de a tér még most is gyerekzsivajtól hangos. Akárcsak nyáron. Szívesen hallgatom.

A betonasztalnál pingpongcsata. A játékosok arca komoly. A nézőké is. Talán fogadtak?

Egyikük láthatóan fárad. Szeméből két könnycsepp indul lefelé, aztán a fiú erőt vesz magán, de már nem csupán ellenfelével, hanem a sírással is küzdenie kell.

Apja a padról nézi. Megsajnálja. Sóhajt, leteszi az újságját, odamegy a gyerekhez.

— Ugyan, Öcsi! — súgja a fülébe. — Ne vedd komolyan. Hiszen csak játék.

— Persze, tudom — feleli a fiú és leszegi a fejét. — Éppen ez az! — gondolja még, de nem mondja.

Már nem szomorú, hanem bosszús. Biztatás helyett vigasztalást kapott.

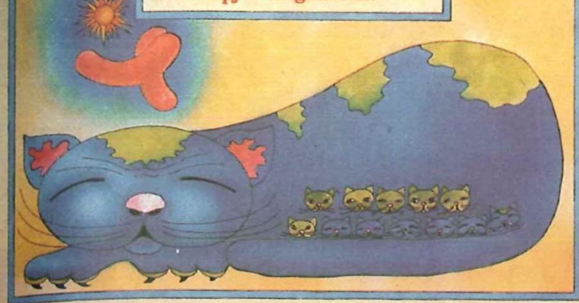
Lehetetlen, hogy Apa ne tudja, milyen fontos most a győzelem... Vagy ő sem hiszi, hogy nyerhetek? Azért is megnyerem ezt a játszmát! — dönt, és most már csak a labdára figyel.

Eseményekkel zsúfolt másodpercek, percek. Öcsi izzad. Nem bánja. Észre sem veszi. Gyűjti a pontokat. Már csak három kell... csak kettő... egy. Vége. 21:17, ő nyert. Feldobja az ütőt, ügyesen elkapja, majd odaadja ellenfelének. Legszívesebben bukfencezne örömében. Nem teszi, csak áll egyik lábáról a másikra a vesztes előtt, mintha tőle várná, mondjon már valamit. Talán, hogy „azért nem volt rossz játék", vagy „nagyon feljöttél, Öcsi..." De az ellenfél tömören csak ennyit szól: hm! Még csak nem is szomorú. Inkább csodálkozó, hitetlenkedő a tekintete. Érthető. Eddig még mindig ő nyert Öcsi ellen.

— Mehetünk? — áll fel Öcsi apja újból, és közben összehajtogatja az Esti Hírlapot; még át sem futotta. Nem ért rá. Szurkolt a fiának.

— Szép volt! — hallom. Apa és fia ráérősen ballag hazafelé. A fiú elégedetten hallgat. Lépteit az apjához igazítja. Már egész könnyedén sikerül.

J. T.

Diák diákoknak

Nézzétek meg jól a baloldalon látható képeket! Ugye, egyforma nagyok. Mintha csak valami diafilm néhány kockáját emelték és nagyították volna ki.

Mintha? Nem. Pontosan ez történt. A Diafilmgyártó Vállalat stúdiójában ugyanis éppen a Mese is meg nem is című vadonatúj filmet mutatták be: Kassák Lajos verseiből válogattak, s húsz kockát szántak rájuk, Kiss Ilona rajzaival. Az egyik Kassák-versből, a Szegény ember macskái címűből választottuk a macskás filmkockákat.

Mi is az a dia? Tudjátok-e?

A „diapozitív" megrövidült formája. Magyarul: (fény)kép. A Diafilmgyártó Vállalat tehát csupa fényképből, állóképekből szerkesztett — egyszerű vetítőgép segítségével is jól látható — filmeket készít. Fekete-fehéret vagy színeset, feliratosat vagy anélkülit. Amelyik film kockáin nincs felirat, annak szövegét vagy kazettás magnószalag rögzíti, vagy szövegkönyvből lehet elolvasni.

Készülnek mesefilmek kicsiknek, nagyoknak. Hangos változatban, sőt egyfajta keretezett képes, úgynevezett Leica (ejtsd: lejka) változatban, kiváló grafikusok és az animációs filmek világából (a rajzfilmekből) jól ismert művészek közreműködésével. Olyan is akad, elsősorban verses mesék és a több versből összeállított filmek között, amely szövegében is teljes, eredeti. A film készítőinek nem kell a „szöveget" a képekhez igazítaniuk.

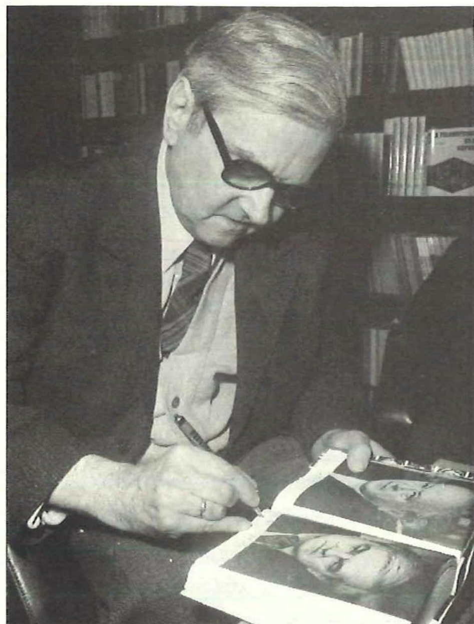
A nagyobbak számára sok, örökbecsű kalandregény diaváltozata készül el.

A diafilm az ismeretterjesztés céljait is szolgálja. Újabban a nyelvtanuláshoz igyekszik segítséget nyújtani. Lehet már kapni mese- és nyelvoktató filmeket, idegen nyelvű felirattal, illetve szövegkönyvvel és hangkazettákkal.

Kedves negyedikesek! Ti tanultok oroszul. Nézzetek körül a boltokban. Meg fogtok lepődni! Előbb azért, mert az orosz nyelvű mesefilmek szórakoztatóak és — hála a képeknek — érthetőek. A szókincs meg csak úgy észrevétlenül ráragad az emberre. Magyarul is a fületek és a szemetek segítségével tanultatok. Igaz, kicsit régebben, de játszva, könnyedén.

Az se búsuljon, aki angol, német, esetleg francia nyelvtudását szeretné gyarapítani. Rengeteg vers, mese, mondóka, regényváltozat, kalandos történet közt válogathat.

Bemutatjuk

Weöres Sándort

A költő nevét minden magyarul beszélő gyermek és felnőtt tudja, s a nagyvilág is mind jobban ismeri. Megzenésített verseit kicsik-nagyok örömmel fújják. Különös érzés Weöres-verset mondani, énekelni. Az embert mintha beavatnák, átemelnék valami olyan világba, amelyben a ritmus országol, a fények megfoghatatlan játéka és a muzsika az úr.

Weöres Sándor zárkózott gyermek volt, élete eseményeiről alig találni adatokat. Mégis úgy érzi, ami történt vele, az mind-mind gyerekkorához tartozik.

Szombathelyen született 1913-ban. A Nyugatban 1932-ben jelent meg első verse, de Kodály Zoltán már két évvel korábban megzenésítette Az öregek című költeményét. Első könyve 1934-ben lát napvilágot, azután nagyjából egy-két évenként jönnek újabb kötetei. Bölcsészeti doktorátust szerez, 1943-ig fő tartózkodási helye Pécs. 1947-től budapesti lakos. Hét esztendőn át csak műfordításait és gyermekverseit közölték.

1956-tól ismét rendszeresen jelennek meg munkái. 1970-ben Kossuth-díjjal tüntették ki. Most, 1985-ben a Magyar Úttörők Szövetsége Országos Elnöksége — az elsők között — a Gyermekekért díjat adományozta munkásságáért.

Tündérkert

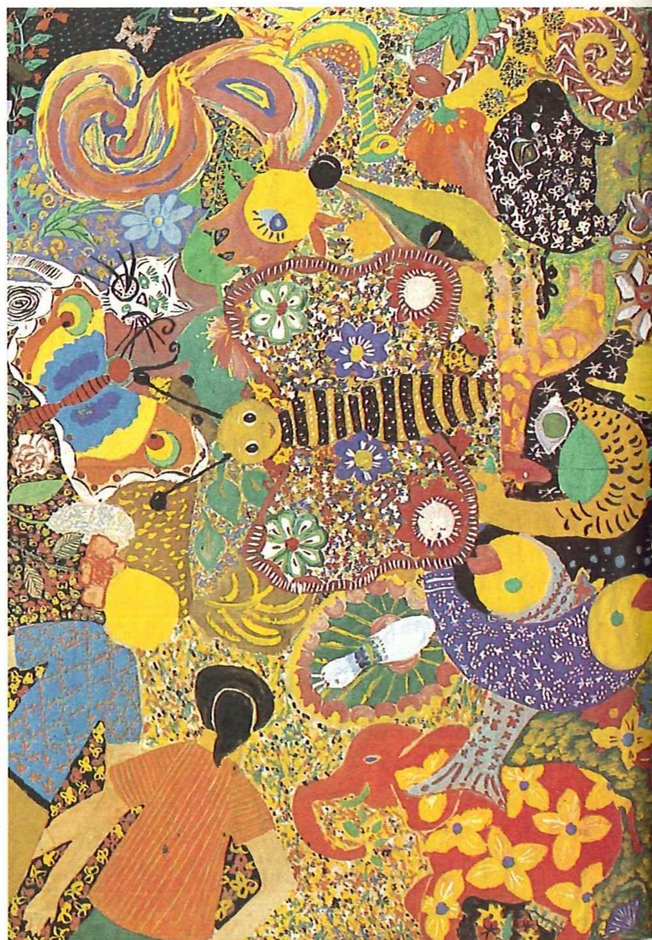
Tündérkertben jártam, körülveszi bodza,
kerítése kristály, mint jég behavazva,
egy napi járóföld minden szélte-hossza,
nem is tudom kié, nincsen benne gazda.

Bent magas fenyőfák gyantát illatoznak,
sövények, bozótok szépen virágoznak,
nagy fűben fácánok, őzek játszadoznak,
fölöttük madarak égen sátoroznak.

Középen fakad forrás tiszta habja,
árjának sudarát négyfelé fölcsapja,
majd tizenkét ágra bomlik áradatja,
mely az egész kertet harmattal itatja.

Bizony nem is tudom, hogy kerültem ide,
hol minden napsütött, mégis habtól üde,
hol ijedtség nélkül sétálgat a csibe,
kár hogy el kell mennem a föld közepibe.

Lővey Irén, Sárkány Judit, Birgés Klára, Böröczkey Szilvia és Szávolovits Ágnes közös munkája, Zánka Gyermekalkotások Galériája

A szél

A szél, mint sok kis patak,
folyik levelek között.
Bármelyikbe ütközött,
partjai mind hajlanak.

Úszó fátyolként halad
a megindult levegő,
a levél mind remegő,
rezgő árnya itt marad,

míg a szél vonul tova
a lombok közt sehova,
néki minden hely sehol,
akármerre bujdokol,
míg végül a színtelen
lég-tengerben elpihen.

A Rongyszőnyeg című ciklusból

151

Volt nekem egy vaskalapom,
elvitte a béka,
ott díszeleg most a tavon
ócska maradéka.

Gyönyörűszép vaskalapom
díszeleg a tóban,
nagyon kértek, adjam nekik,
elvihetik, jól van.

Kiss Béla felvétele

Október: Múzeumi és műemléki hónap

Már jó néhány esztendeje annak, hogy októberben a múzeumok, tájházak valamint a történeti, néprajzi vagy más szempontból becses épületek ünnepi hangulatban, változatos programokkal várják ifjú és felnőtt látogatóikat. Az újonnan megnyíló kiállítások, emlékházak és gazdag gyűjtemények a múlt reánk hagyományozott emlékeit mutatják be. Segítségükkel megismerhetjük az előttünk járó nemzedékek életét. A kiállítások célja nem az, hogy holt anyagként tárják elénk a múltat. Napjaink emberének és az újabb ezredforduló felé igyekvő új generációnak közvetítenek értékeket, követésre méltó példákat.

A múzeumokban dolgozó szakemberek munkáját nemigen ismerjük. E hónapban, a rendezvények idején mindenki közelebb kerülhet hozzá. Aki kedvet érez, akár majdani élethivatásul is választhatja a régész, történész és néprajzkutató vagy a restaurátor szakmát. Az egész országot érintő programsorozat egyúttal arra is int minket, hogy mindannyian gyűjtsük, őrízzük és gondozzuk hagyományaink napvilágra került s még felfedezésre váró emlékeit.

Nagyszüleink játékai

Az egyik június végi késő délután, amikor „házunk", a kecskeméti Szórakaténusz Játékműhely és Múzeum falai között kissé alábbhagyott a látogatók ostroma, egy fiatal apuka nyitott be hozzánk. A kezében tartogatott csomagból egy igen egyszerűen formált, de minden tekintetben valósághű kis kaszát halászott elő. A kis faszerszám nyele és „pengéje" öreg, oldalágat hajtott meggyfából készült. Enyhén ívelt „fogóját" diógallyacskával utánozták. A kis kaszát néhány évvel ezelőtt Tiszaalpáron fabrikálták a család fiúgyermeke számára; évtizedekkel régebben a nagyapa is így tett unokája, a mai édesapa megörvendeztetésére.

Ám a megyeszékhely panelrengetegében — ahol most a fiatal apa és a fia lakik — ez a játékos munkaeszköz elvesztette éltető elemét, a falusi udvar gyepének zöldjét. Péterünk — mert így hívják a kis kaszáját múzeumba szánó fiúcskát — hatalmas, új iskolába jár, otthon elemes autócsodákkal játszik, s a maga formázta és napon szikkasztott apró sártéglák helyett LEGÓ-ból építkezik.

Ha belegondolunk: így is van ez rendjén. Az viszont külön öröm, hogy Péter nem hagyta veszni régi játékszereit. Így azok sokezer érdeklődő elé kerülhetnek a Szórakaténuszban.

Ez a pompás épület 1981 decembere óta fogad látogatókat. Most a kiállítótermek a „Nagyszüleink játékai városban és falun" címmel rendezett játéktörténeti bemutatónak adnak helyet. A magyar játéktörténet nemzetközileg is kiemelkedő személyiségeinek (olyanoknak, mint Kempelen Farkas, Kiss Áron, Rubik Ernő) portréi után a látogató érdekes gyűjteményt vehet szemügyre: az igen kedvelt építőjátékok 100—150 éves darabjait vonultatja fel a rendező, anyagok (fa, fém, kő, papír) szerinti csoportosításban. Egy másik teremben az érdeklődő azt látja, hogy a századfordulón milyen babakonyhák, -szobák és -házak, mechanikus és társasjátékok készültek az itthoni és külföldi gyárakban, üzemekben a városi kislányok és fiúcskák számára.

A falun élő gyermekek játékainak megjelenése az előbbiekhez képest csak látszólag szegényesebb. Könnyen meggyőződhetünk arról, milyen változatos formában, milyen leleményesen tudták elődeink a falusi ház körül és a természetben lelt különféle anyagokat játékká varázsolni. Még a hagyományosan gyermekmunkának számító liba- és tehénőrzés közben is találtak módot a csupán néhány óráig szolgáló vagy jóval tartósabb eszközök gondos elkészítésére. Miből? Kukoricaszárból, mákgubóból, tavasszal a gyenge fűzfa könnyen hántolódó héjából, vesszőből, gyékényből. De a virágszirom, a dió s a tölgy makkja is egy-egy játék nyersanyaga volt. A háznál fellelhető színes rongydarabkák ugyancsak megmozgatták a gyermeki fantáziát; ezekből a kislányok babákat varrtak, vagy zsinórral összeerősítve tömött labdákat készítettek. A kisebb gyermekeknek ünnepek alkalmával vagy a vásáron pénzért is vettek játékokat. A bonyolultabb játékszereket többnyire mégis a nagyszülők, az ezermesterkedő felnőttek és a nagyobb, ügyesebb iskolásfiúk faragták s állították össze.

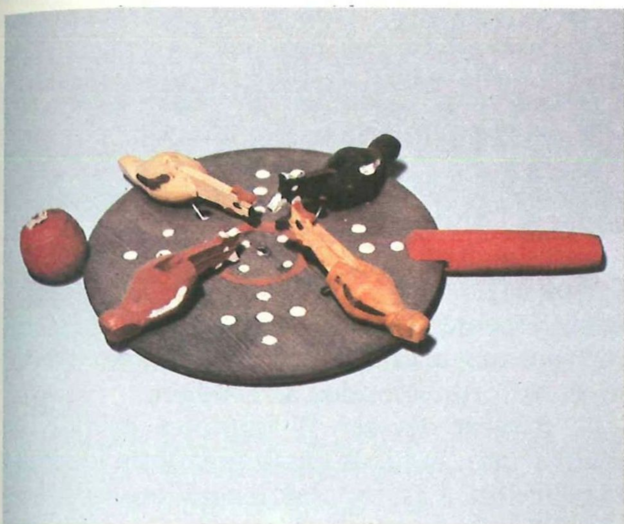
Aki Kecskemétre veszi útját és ellátogat a Szórakaténuszba, az a hétvégi műhelyfoglalkozásokon maga is megpróbálkozhat az előbb említett játékok vagy — saját kedve szerint — díszek, apróbb használati tárgyak elkészítésével. Itt mindenki rájöhet: mai környezetünk sok lehetőséget tartogat. Nem csupán régi, hanem modern játékok is készülhetnek — akár gyorsan, könnyen, némi leleményességgel.

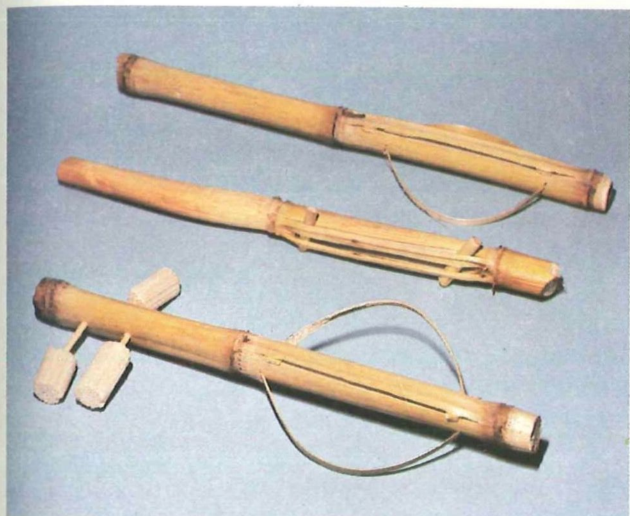
Kriston Vízi József

A fotókon és a címoldalon látható játékok a Szórakaténusz gyűjteményéből valók

Mire jó a játék?

Kiss Béla felvételei

Minden gyerek szeret játszani.

A hüllők soha nem játszanak, de a fiatal madarak és emlősök igen. Az állatvilágban a legbonyolultabb játékokat a csimpánzkölykök játsszák.

A gyerekek játékai tulajdonképpen modellek. A felnőtt világ tárgyait „másolják" a kicsiny főzőedények, a babák, a matchboxok s mind-mind a többi játék. Senki nem téveszti össze a modelleket az igazi konyhaedényekkel, csecsemőkkel vagy éppen az autókkal, a játék mégis élvezetes.

A természettudományos kutatásban is igen elterjedt a modellek alkalmazása. Segítségükkel látjuk a láthatatlant, elképzeljük az elképzelhetetlent. A jól sikerült modellt a tudományban, sajnos, könnyű összetéveszteni a valósággal. A „változatlan faj" modell-fogalma, például, olyan meggyőző volt, hogy sokáig rabja maradt a tudományos megítélés és a közvélemény is. Az ilyen modellek „megdöntéséért" vívták forradalmaikat szerte a világon a legnagyobb gondolkodók.

Ha annyi baj van ezekkel a modellekkel, akkor ugyan miért alkalmazzuk őket mégis a tudományokban? A válasz még egy modellnél is egyszerűbb. Mert csak az fér bele komputerünkbe, koponyánkba: a mindenség, a valóság végtelen, agyunk befogadóképessége pedig, bizony, nem az.

Jó modellekkel sok jelenséget meg tudunk magyarázni. Míg csak el nem érjük a modell alkalmazhatóságának határait. Azokon túl új modellekre van szükségünk.

A gyerekek és a kutatók ismerik legjobban az ismeretlennel való találkozás szívdobogtató pillanatait. A játék izgalmában a játékos „elfelejti", hogy amit éppen átél, az nem a valóság. Megteheti, s jól teszi. Hiszen a játék a legremekebb eszköz annak felderítésére, miként működik a világ.

A világ működéséről Marx György A természet játékai című könyvének segítségével — és tanáraitok, szüleitek, sőt, számítógépek közvetítésével — még sok más érdekességet lehet megtudni. A könyv harminc játékot és modellt tartalmaz, amelyek megkönnyítik a betekintést a természettudományokba.

Kiss Anna

A példakép

Öreganyám gombszemű rongybabát varr, ruháját meg a csillagos kötënye aljából vágja le, csak hogy már végre lánygyerek módjára viseljem magamat!
Feláldozza a csillagos kötényét, pedig azt még a kelengyébe kapta, s ilyen lesz nékem is, ha szégyen nélkül oda jutok, hogy kelengyét kell kapnom.
Muszáj lesz hát a térdemet egymáshoz csámpítani illendően, mint a falvédőn, mert a példakép pirossal szegve virít a falon.

Kovács Lajos

Mese egy kiállítóteremből

A kiállítóterem ajtajában a rajztanár megjegyezte:

— A jó képek önmagukért beszélnek.

De meghallotta a nyugdíjas teremőr, és ránk ripakodott.

— Ebben a teremben tilos beszélni! Sőt futkározni, nevetgélni és szisszenni sem szabad!

Így aztán álltunk illedelmesen a terem közepén, s tőlünk jó messze még illedelmesebben lógtak a képek a falon.

Szerencsére csak addig, amíg a teremőr elégedetten el nem bóbiskolt.

Akkor rögtön arra figyeltünk fel, hogy az egyik kép felszisszent a nagyképű Jóska szeme előtt, a másik pedig elszaladt Jóska elől. Jutkával pedig sokáig társalgott az a meleg barna arckép. Sőt olyan is akadt, amelyik kinevetett bennünket.

Sajnos, csak néhány percig beszélhettek a képek önmagukért, mert a teremőr éber alvó.

Hamar haza is mentünk.

Kétszáz évvel ezelőtt született **Jacob Grimm,** *aki testvérével,* **Wilhelmmel** *először hívta fel a figyelmet a német népmesék és mondák értékeire. A testvérpár meséiből vagy mese- és mondagyűjteményeiből néhány kötet ma is megtalálható a gyerekek könyvespolcán.*
Az alábbi népmesét a Ligetszépe című, 1959-ben magyarul megjelent gyűjtésükből választottuk.

A paraszt meg az ördög

Volt egyszer egy okos, furfangos kis paraszt; sokat lehetne mesélni csínyjeiről: a legszebb történet mégis csak arról szól, hogyan szedte rá, és tartotta bolonddá az ördögöt.

A paraszt egyszer fölszántotta földjét, és munka után, amikor ráalkonyodott, hazafelé készülődött. Egyszer csak megpillantott földje közepén egy kupac izzó szenet. Csodálkozva odament s látta, hogy a parázs tetején egy kis ördög csücsül.

— A kincseden ülsz? — kérdezte a paraszt.

— Bizony — felelte az ördög —, olyan kincsen, amiben több az arany meg az ezüst, mint amennyit te világéletedben láttál.

— A kincs az én földemen van, tehát az enyém — mondta a paraszt.

— A tied — felelte az ördög —, ha két esztendőn át nekem adod a felét annak, amit a földed terem: pénzem elég van, de a föld termésére vágyom.

A parasztocska ráállt az alkura.

— De hogy az osztozkodásnál ne támadjon vita — mondta —, legyen a tied, ami a föld felett van, s az enyém, ami a föld alatt van.

Ez nagyon tetszett az ördögnek, de az agyafúrt parasztocska répát vetett. Amikor eljött az aratás ideje, megjelent az ördög a termésért, nem talált azonban mást, csak a sárga, fonynyadt leveleket, a paraszt pedig vígan, elégedetten kiszedte a földből a répáját.

— No ez egyszer te jártál jobban — szólt az ördög —, de következőre másképp lesz. Tied, ami a föld felett nő s az enyém, ami alatta van.

— Nem bánom — felelte a paraszt.

De amikor eljött a vetés ideje, a paraszt nem répát vetett, hanem búzát. Megérett a termés, a paraszt kiment a földjére, és lekaszálta a duzzadó szemű kalászokat. Az ördög nem talált mást, csak a tarlót, és mérgesen belebújt egy sziklahasadékba.

— Így kell túljárni a ravasz eszén — szólt a parasztocska, és elment a földjére a kincsért.

EGY FELEJTHETETLEN NAP

CZIRJÁK GERGELY: EMLÉKIRATOK GYERMEKKOROMBÓL

/RÉSZLET/

Az itt következő történetet egy öreg erdélyi parasztember életének krónikájából választottuk.

Néhány szó biztosan ismeretlen számotokra. Hogy pontosabban megfejthessétek a szöveget, egy kis szótárt állítottunk össze ezekből a régies kifejezésekből és tájszavakból.

Tanulmányozzátok a szótárt, és úgy kezdjetek az olvasáshoz: lájbi = mellény, bugyelláris = pénztárca, lej (lei) = román pénz, kisirül = kifordul, menyek = megyek, es = is, sirített bimbac = csavart cukorka, lupujhintó = körhinta, bé = be, borvíz = szénsavas ásványvíz, vaj egy = néhány.

Nagy ünnepre virradtunk. Már korán reggel rendkívül mozgalmas volt a falu. Egyre-másra érkeztek a cseresznyés szekerek... Nagy ládákból rakták ki a sokféle árut, rendezték el a sátorokba. De ott az égvilágon minden volt. Gyári ruhaszövet, készruha, lábbeli, cipő, bakancs, csizma, óriási választékban. Bazárusok, cukorkások, mézeskalácsosok, italmérések, ki tudná felsorolni, hogy mi minden volt ott!

Reggeli után édesapám elővette a lájbizsebéből a bugyellárisát, s kivett belőle 10 lejt, s aszongya: „No, nesze Gergé, ez a tiéd, de nézd meg jól, hogy mire költöd el." Én megköszöntem szépen, s avval kisirültem az ajtón. S hát a tornácban édesanyám idedug 5 lejt, hogy édesapám ne lássa meg. Emmá 15, gondolom, s má kezdem számigálni, hogy elérem-e a kitűzött célomat. S ahogy menyek a piac felé, hát az utca véginél János bácsit találom szembe, s ő es adott 5 lejt. Emmá 20 lej. Nincs baj — gondoltam —, mindenre tellni fog. Menyek bé a piacra, csak a volt a baj, hogy mezítláb vótam, s a lábamot sokszor megnyomták. De más gyermeknek se volt lábbelije.

Először is a halnyelű bicskát akartam megvenni. Odagyuródok az egyik sátorhoz, s hamar meg is találtam, amit kerestem.

— Ez a bicska mennyi? — kérdeztem az árust.

— Hét lej — aszongya.

— Hát hatétt nem adja-e? — kérdeztem.

— Nem, nem, ennyi az ára.

— No, itt van a hét lej.

Má megvolt a halnyelű bicskám. Gyerünk tovább a furulyáért. Arra es csakhamar rátaláltam.

— Hogy egy furulya? — kérdeztem.

— Melyik milyen — mondta az árus —, hét, nyolc, tíz, tizenöt.

— Adjon egy hétlejest.

Egyet ideadott és kipróbáltam, s elég jól szólott. Avval én kifizettem, s ez es megvolt.

Most még egy rézsíp kéne. Még 6 lejem volt meg. Járjunk végire, legyen meg az es — gondoltam. Nemsokára megvolt a rézsíp is. 2 lej volt, s még maradt 4. Két darab sirített bimbac 1, s még maradt 3 lejem. A lupujhintóra egy lejért lehet felülni. Most már azon tusakodtam, hogy kétszer üljek-e fel a lupujhintóra, a fehér lóra s vegyek egy mánabimbacot vagy ne vegyek mánabimbacot és üljek fel háromszor a fehér lóra. Sehogy se nem jön ki a számítás.

Hullámzott a sok nép a piacon és az utcákon. Én már egy kis csendre vágytam. Fájt a lábom es, háromszor es ráléptek a felnőttek. Ahogy sirülök bé az utcánkba, hát találkozom Anna nénivel, s azt mondja nekem, hogy: „Gergé, te sokszor hoztál nekünk borvizet, gyere, hadd adjak vaj egy lejt." Haj, de boldog voltam! Isten fizesse meg, Anna néni! Én máskor es viszek borvizet. Most már teljesül minden vágyam. A bicskát felkötni egy sárga láncot es tudok venni, mánabimbacra es jut egy lej, s a fehér lovat es háromszor fogom meghátalni. Emmá igen, nem es reméltem ennyi örömet. Meg es sirültem, s vissza a piacra a láncért, s egyúttal a mánabimbacot es megveszem. S amikor készen voltam a vásárlással, hazamentem s elévettem a kicsi ládikámat s belétettem a kincseimet.

A lupujhintó körül nagy volt a forgalom. Minden kicsi ló mindig foglalt volt. Sorban kellett várni, hogy fel lehessen szállni. Az én fehér lovamot mindig elfoglalta más. Én hamar felkapaszkodtam egy piros lóra. Az én kedvenc fehér lovam előttem száguldott. Amikor leállt a hintó, én gyorsan a fehérnél termettem, s ahogy a másik lemászott, én már fenn es voltam a fehér ló hátán. Mondhatom, hogy csoda jól éreztem magam a kedvenc lovam hátán.

Ahogy letelt az idő, én nem szálltam le, hanem büszkén odanyújtottam az utolsó egylejesemet.

Eltelt az a felejthetetlen nap, és nem jön vissza esztendőilyenkorig. S én elévettem a lájbim zsebéből a rézsípomat, és egyet sippantottam.

Nagy László

Az Országház kapujában, 1946

Péter és Julcsa a lépcsők legtetején,
háttal a kapunak harangszavú délben,
seregek a fényben, százezer fő meg szekér,
aknaszilánkos gebékkel fohászkodva állunk:
mi vagyunk a Himnusz, s Péter ama tiszta ingben
megborzong a kőig, látva az ünnepi bárányt,
látva a kenyeret, bort s az áldozat sugallatától
megütve kifakad a lebitangolt Haza nevében
s mutat ujjal a kőtornyok tumultusára:
AMIG EZ A HÁZ NEM A MIÉNK — nem a miénk,
visszahangzik bennem, aki könyökölök ott egy lovacskán
s tudom: az idő a miénk, tudom: a köveknek is
távlata por, mert áthullhat minden a rostán.
De soha az ő képük, soha a mi fiatal arcunk.

Mire nekünk az Országház?

Száz éve, 1885. október 12-én kezdték meg az Országház építését.

Markovics Ferenc felvételei

Minden valamirevaló országnak van országháza.

Jó, jó — de mire jó?

Mindenekelőtt arra, hogy otthont adjon az országgyűlésnek.

No igen. És mi az az országgyűlés?

Az ország legfelsőbb állami szerve. Az a testület, amely az ország legfontosabb dolgairól dönt. Amely a legfontosabb törvényeket hozza. Amely meghatározza, kik és hogyan kormányozzák az országot.

Hogy személy szerint kik döntenek és határoznak? Azok, akiket az ország lakói maguk közül erre a feladatra ki-, illetve megválasztanak: az országgyűlési képviselők.

A képviselők azonban nem ülnek állandóan az Országházban.

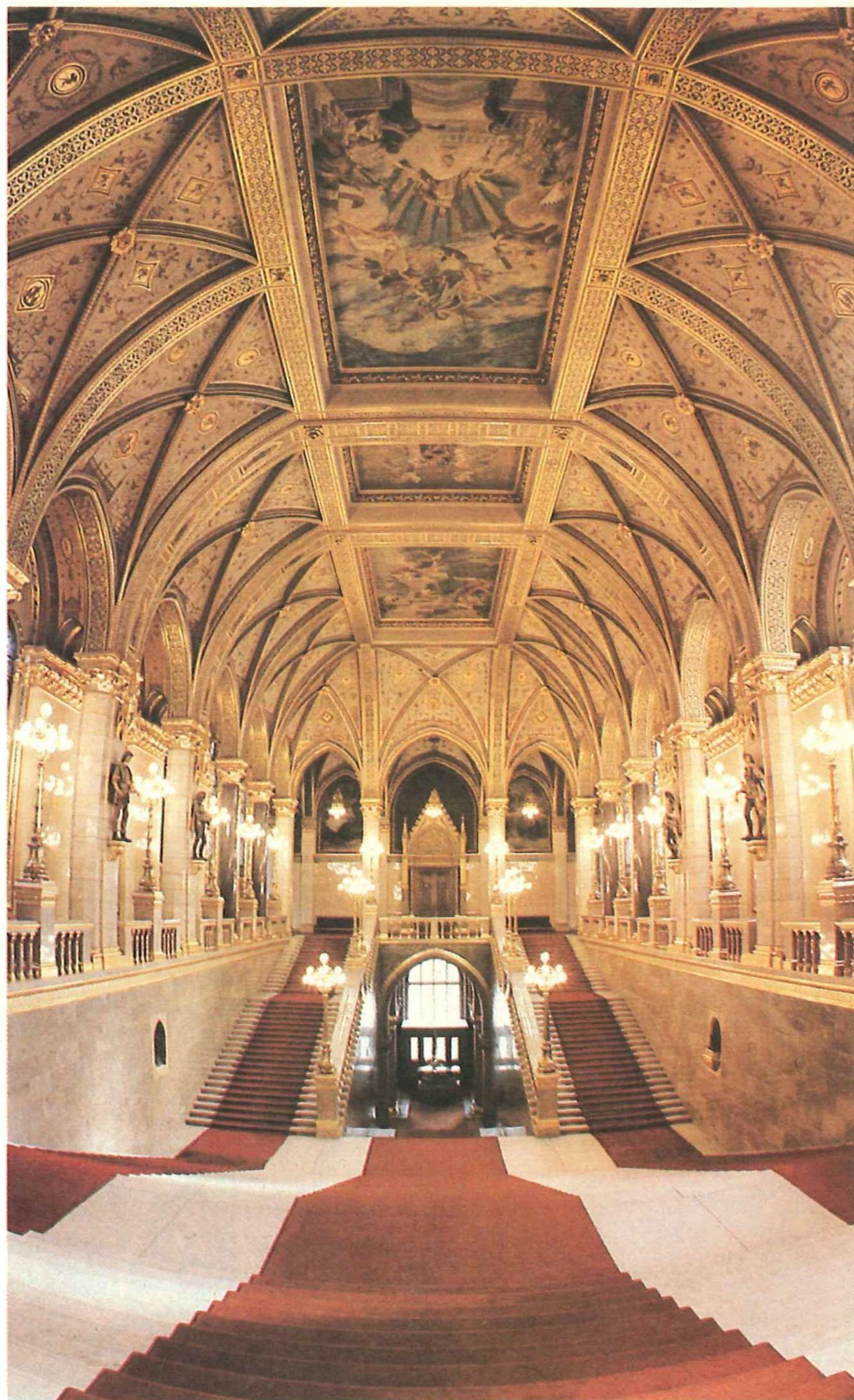
Munkájukat az országgyűlés elnöke és az általa vezetett Országgyűlési Iroda szervezi. Nekik viszont már állandó munkahelyük az Országház.

Csakúgy, mint a Minisztertanács elnökének és az ő helyetteseinek. A Minisztertanács az a testület, amely az ország mindennapi életét és munkáját irányítja. Azaz: kormányozza az országot az országgyűlés által megszabott irányba. Innen a másik neve: kormány. Elnökét — a kormányfőt —, elnökhelyetteseit és tagjait — a minisztereket — az Elnöki Tanács nevezi ki. A miniszterek „főállásban" egy-egy minisztériumot vezetnek. Ott az állandó munkahelyük is, a minisztérumokban. Az Országházba csupán a kormány kéthetenként megtartott üléseire jönnek be.

Itt fogadják más országok hazánkba látogató vezetőit, s itt tárgyalnak velük.

Itt adják át az arra érdemeseknek a magas állami kitüntetéseket, díjakat.

Sok fontos nemzetközi és hazai tanácskozásnak, kongresszusnak is gyakran ad otthont a Ház.

Állandó otthona a kivételesen gazdag Országgyűlési Könyvtárnak. Ez az az intézmény, ahová bárki, külön engedély nélkül beléphet, mint egy közkönyvtárba.

És ki ne felejtsük: esztendőről esztendőre itt rendezik meg az úttörők karácsonyát, a vidám fenyőünnepet.

Az első hely azonban az országgyűlésé. Hiszen az épületet eleve ennek találták ki, tervezték és építették meg az elmúlt századfordulón, vagyis akkortájt, amikor Magyarország éppen ezer éve volt Magyarország. (Őseink 896-ban telepedtek le ezen a földön.) És országgyűléseket is hozzávetőleg ennyi idő óta rendeztek.

Berkes Péter: Az ország háza (részlet)

FIGYELJÉTEK A MELLÉKLETET!
MEGLEPETÉST KÉSZÍTETTEM NEKTEK!

KERESSÉTEK MEG A VÁROSVÉDŐ EGYESÜLETET! KÉRJETEK VÁROSSZÉPÍTŐ FELADATOT! JÓ MUNKÁT, VÁROS-FÜRKÉSZEK!

OKTÓBERI KÖNYVAJÁNLATAINK.

KÖNYVESBOLT

A VIZEK AKROBATÁI

V. BIANKI
KIRÁLYKÁK, BAGLYOK ÉS MÁS ERDEI MADARAK

VARGA D.
VARGA A.
ÉG ÉS FÖLD

FÜRKÉSZ BALÁZS

OKTÓBER =
TAKARÉKOSSÁGI HÓNAP

VITASSÁTOK MEG:
KI A TAKARÉKOS, ÉS KI A ZSUGORI?

Összeállította Gaál Ödönné,
rajzolta Görög Júlia

„BARÁTUNK A MÚZEUM"

SOK SZÉPET ÉS ÉRDEKESET LÁTHATTOK A MÚZEUMOKBAN!

Gyárfás Endre

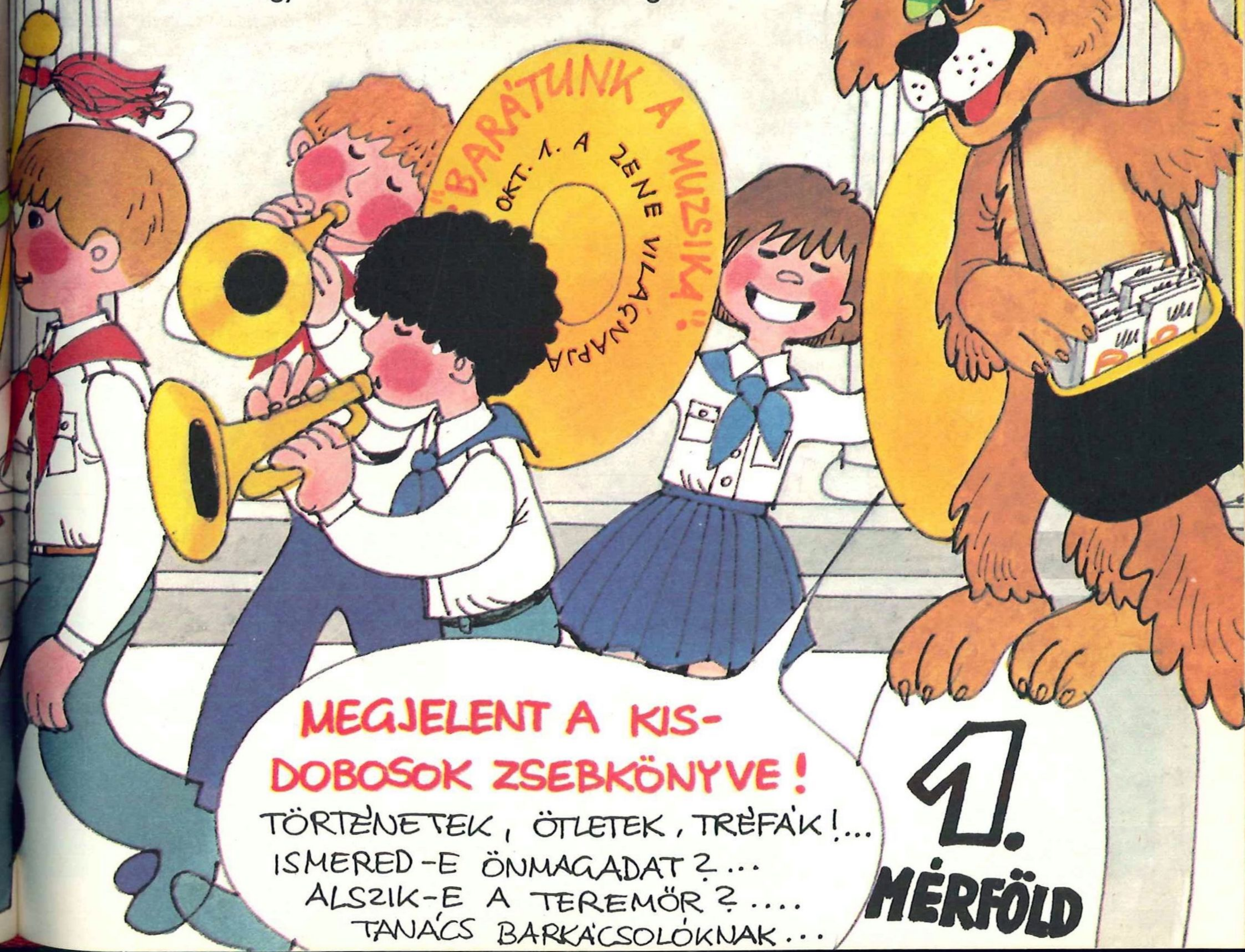
Múzeumban

Csodákra készülj!
Egy házba lépsz,
hol minden ablak
a múltra néz.

Üveg mögött íj,
nomád nyereg,
ókori kancsó,
kőfegyverek.

A régi művész
mit álmodott?
Szoborban, képen
megláthatod.

S ha érted már a
tárgyak szavát,
mesélni kezd a
kerek világ.

DAL A PIROG MELLÉ MATRJOSKÁVAL

Talán emlékeztek még: megígértük nektek, amíg ti vakációztok, mi szorgalmasan gyűjtjük a Kisdobosba az olvasnivalót.

Jártunkban-keltünkben sok érdekes dolgot láttunk, hallottunk. De kérdeztünk is. Azt például: a kisdobosok hogyan ünneplik november hetedikét. A sokféle válaszból a legérdekesebbeket most elmeséljük. Hátha hasznotokra lesz az ünnepi készülődésben.

Somogy dimbes-dombos tájain vándortáborozó kisdobosok mesélték, hogy tavaly, november elején Lévai Bori nagymamája pirog-kostolóra hívta meg az őrsüket. Az ételkülönlegesség készítését a nagyi még nyolc évvel ezelőtt tanulta meg, amikor a nagyobbik unokája arra kérte, süssön neki pirogot. Akkor a Vadvirág, most a Vuk őrs ülte körül nagyiék asztalát az üvegezett verandán. Hűvös volt ugyan, de az asztal közepéről meleg áradt; a frissen sült húsos pirog és a szamovárból gőzölgő forró víz melege. Az előre elkészített teasűrítményt a babakonyhából kölcsönzött kis kancsóból töltögették. A szamovár csapját, természetesen mindenki maga kezelte.

Egyetlen pirogot sikerült másnapra megmenteni — mesélték —, amit a tanító néninek vittek kóstolóba.

Azok, akik az ünnephez fűződő olvasmányélményükről beszéltek nekünk, azóta már úttörők. Ők a napköziben készültek az ünnepre. Margó néni javaslatára — míg az ebédre várakoztak — néhány nap alatt elolvasták a Lenin lámpácskái című könyvet. A hangos olvasásra vállalkozók egy színezhető, kivágható, ragasztható orosz babát kaptak Margó nénitől. Matrjoskának hívták.

Zoltai Panni egy szovjet zeneszerző dalát énekelte el, amikor faggatni kezdtük. Szerinte ezt nem sokan ismerik. Ő az úttörőházban tanulta. A kottáját közreadjuk.

Húsos pirog (Mjaszo pirog)

Hozzávalók:

A tésztához: 25 dkg liszt, 1 kávéskanál sütőpor, 1 csipet só, 5—6 dkg (fél) vaj vagy margarin, vagy egyéb zsiradék, 1 tojás jól felverve, fél dl tejföl.

A töltelékhez: 2—3 evőkanál zsiradék, 2 fej hagyma apróra vágva, 10 dkg gomba szeletelve, 50—60 dkg darált hús, 6 evőkanál apróra vágott friss petrezselyem, 1 csipet törött bors, 1 evőkanál só, 2,5 dl tejföl, 3 db kemény tojás szeletelve.

A tészta elkészítése: a lisztet a sütőporral és a sóval összekeverjük. Belegyúrunk 5—6 dkg vajat, s azután a tojást fél dl tejföllel jól összekeverjük és azt is hozzágyúrjuk. A tésztát hűvös helyen fél—egy óra hosszat pihentetjük.

A töltelék elkészítése: egy nagy lábosban felolvasztunk 2—3 evőkanál zsiradékot, és megpároljuk benne a hagymát és a gombát. Ezután beletesszük a darált húst, és időnként megkeverve még kb. 10—15 percig pároljuk. A tűzről levéve megsózzuk, borsozzuk, hozzáadjuk a fél dl tejfölt és a petrezselymet. A sütőt begyújtjuk és forróra állítjuk.

A tészta töltése és sütése: a tészta kétharmad részét kinyújtva tepsibe vagy tűzálló edénybe tesszük, lehetőleg kb. 28 cm átmérőjű kerek tálba (az oldalakat is kibéleljük), ráöntjük a hústöltelék felét, keménytojás-szeleteket helyezünk rá, majd a hústöltelék másik felét, és végül a tetejét a maradék tésztával befedjük. A tészta tetejét villával jól kilyuggatjuk, hogy a keletkező gőz kijöhessen.

Kb. 1 óra hosszat sütjük, szeletekre vágva tálaljuk.

November 7-e

Soltész Erzsébet szövege

m

1. Az Au - ró - rán dör - rent az á - gyú, és fel - gyúlt a for - ra-da - lom A harc é - lé - re állt Le - nin, ve - le győzött a nép - ha - ta - lom.

NAGYAPÁM MESÉLTE

A pajtáscsaládban sok mesét hallgattak a gyerekek. Sokat játszottak és kézimunkáztak. Gyakran mentek kirándulni és próbákat is teljesítettek a családvezető felnőtt és ifi helyettese irányításával. Hogy milyen próbákat?

Ezek különböző feladatok voltak. Azért nevezték próbának, mert teljesítésük próbára tette erejüket, ügyességüket, tudásukat, fegyelmüket. Akik képesek voltak a feladatok megoldására, azok kiállták a próbát.

1947-ben hét feladat volt. Azok a pajtások, akik mindet teljesítették, „hétpróbás"-ok lettek, hasonlóan a mai hétpróbás fürkészekhez. Íme a hét feladat:

1. Petőfi Sándor Csatadal című verséből a második szakasz ismerete;
2. Mese a pajtáscsalád életéről;
3. Egy kis repülő és egy kiránduló-pohár elkészítése papírból;
4. El kellett mondani, ki hogyan tartja tisztán magát és ruháját;
5. Az alapállás, vigyázz, jobbra át, balra át, indulj, állj, tiszteletadás, énekszóra menetelés ismerete is követelmény volt;
6. Minden pajtásnak egy szobai és egy szabadtéri játékot kellett ismernie, illetve társaival eljátszania;
7. A pajtások 6 pontját minden hétpróbásnak tudnia kellett.

Tóth Barbara, 4. osztályos kisdobos

Rajhíradótokra küldjük!

Később, 1959-ben a kisdobosok is teljesítettek próbát. Nézzetek utána, milyen feladatokat tartalmazott az akkori próba! A rajhíradón dobra verhetitek: a jelenlegi úttörőévben milyen próbafeladatokat teljesítetek.

Futóverseny
Sényi Lajos linóleummetszete,
Gencsapáti, Általános Iskola

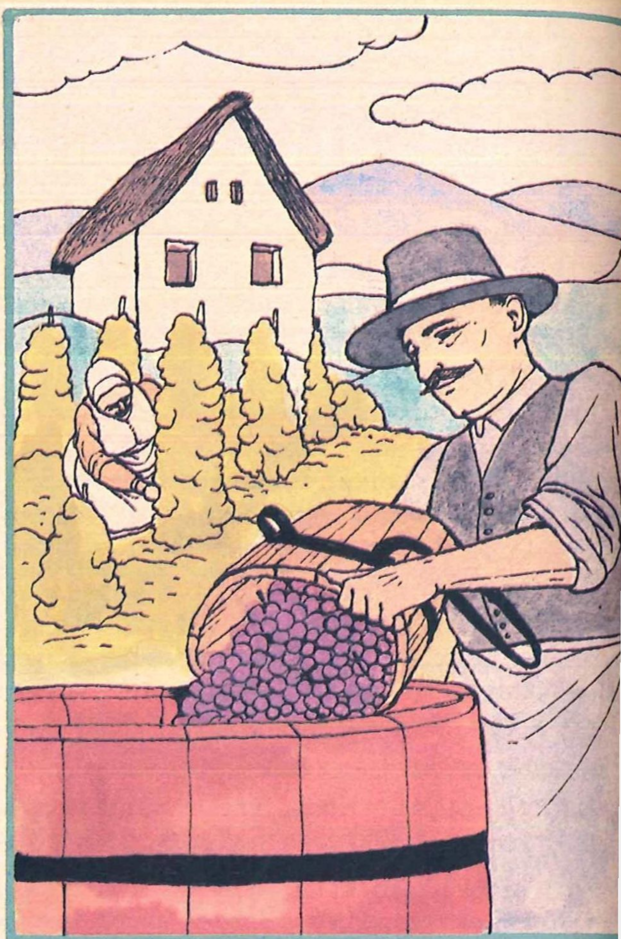
Takáts Gyula

Szüreti vers

Szüretelnek, énekelnek,
láttá-e már ennél szebbet?
Dió, rigó, mogyoró!
Musttal teli kiskancsó!
Sose láttam szebbet.

Akkora fürt, alig bírom.
Egy fürtből lesz akó borom,
Dió, rigó, mogyoró,
csak úgy nevet a kancsó.
Az sem látott ilyent.

Az öregnek aszú bor jár.
A gyereknek must csordogál.
Dió, rigó, mogyoró,
szüretelni jaj de jó!
Igyunk erre egyet!

lopó

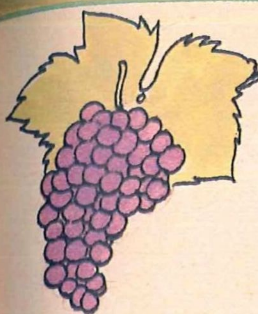
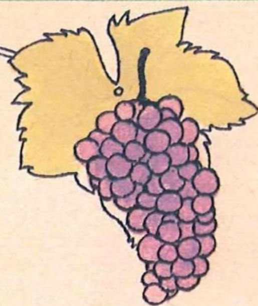
kármentő

puttony

kád

prés

Békés Rozi ra

Szőlő érik, vessző hajlik...

A hegyi úton, fehérfalú, nádtetős borospincék sora előtt vidám gyerekcsapat lépked. Nagyokat köszönnek a szőlőkben dolgozóknak. Egy asszony megkérdi:

— Hát, ti hová igyekeztek?

— Szüretelni megyünk Faragóékhoz — vágják rá egyszerre.

Faragó Marika az idén is meghívta őrsét a nagyszülei szőlőjébe szüretelni. A gyerekek nagy örömmel jöttek. Különösen Simon Éva örült a meghívásnak. Ő új kislány, nemrég költöztek a faluba, és még soha nem volt szüreten.

Már messziről meglátták az útszéli kerekeskutat, attól a második szőlő a Marikáéké.

Nagy a sürgés-forgás. Itt van a család apraja, nagyja. Marika szülei, nagybátyjai, nagynénjei, unokatestvérei és nagyapóé is. Nagy szeretettel fogadják a gyerekeket.

Kicsi idő múlva már ők is ott hajladoznak a tőkék között. Kis görbe késsel metszik le a fürtöket a tőkékről és melencébe, kis fateknőbe rakják. Három puttonyos jár a szedők nyomában, s a puttonyokba öntögetik a szőlőt. Onnan a présház előtt álló hatalmas kádba hordják.

A présházban Andris bácsi tekeri, Gábor bácsi hatalmas fürtcsomókkal „eteti" a darálót. A szétzúzott szőlőszemek a darálóból egyenest a présbe zúdulnak. A prés alján zavaros must csordogál a dézsába. Kóstolgatják, elég édes-e a must? Milyen bor lesz belőle?

A pincében gondosan tisztára mosott hordók sorakoznak, öblös tölcséreken át zubog beléjük a must.

A pince mögött terebélyes diófa áll, alatta jókora üstben paprikás hús rotyog. Marika nagyanyja, Boriska néni meg-megkeveri.

Finom illat terjeng a levegőben, mire a delet harangozzák, igen megéheznek a szüretelők. Ideje ebédelni.

Ki a fűre, ki a felfordított kármentőre, ki egy gerendára telepedik. Vidáman beszélgetve, tréfálkozva fogyasztják el az ízletes ételt. Nagyapa egy nagy lopóból tavalyi bort töltöget a felnőttek poharaiba, a gyerekek mustot isznak. Valaki nótára nyújt. Ősszel érik babám a fekete szőlő... Mindenki belekapcsolódik. Megfényesednek a tekintetek...

— Nagymama! Milyen az a szüreti bál? — kérdezi Marika.

— Amikor fiatalok voltunk nagyapátokkal, itt a faluban minden ősszel rendeztek szüreti mulatságot. A falu legszebb lánya lett a bíróné, a legtakarosabb legényt bírónak választottuk. Választottunk csőszlányokat meg csőszlegényeket is.

A művelődési ház nagytermét feldíszítettük szőlővel, barackkal, dinnyéket, zöldpaprikákat is kötöztünk a mennyezetre. Aztán készítettünk egy szép szüreti koszorút szőlőfürtökből, dinnyéből, almából, volt a közepén egy sült kacsa meg egy üveg bor is. Virágot és szőlőleveleket is fontunk közé.

A szüreti felvonuláson elöl ment hintón a bíró és a bíróné, utána hat lány vitte a szüreti koszorút, őket a csőszök követték, végül a zenészek és a „maskarások" következtek. Az egész falun végigmentek táncolva, énekelve. Azután kezdődött a reggelig tartó szüreti bál.

Éjfélkor a bíróné elkiáltotta magát: „Szabad a lopás!" Ugrálva, nyújtózkodva próbáltuk letépni a felfüggesztett gyümölcsöket. Akit a csőszök rajtakaptak, azt megbüntették egy kis aprópénzre. A szüreti koszorút mindig elárverezték. Egy ilyen bálon ismertem meg nagyapát. Régen volt...

Alkonyat tájban elfogy a szőlő a tőkéről. A gyerekek ládákba gyűjtik a tőkék alá, szőlőlevelekre fektetett, különösen szép fürtöket. Ezeket felkötözik télire, karácsonyig is elállnak.

Búcsúzáskor Borika néni minden gyereknek szőlővel megrakott szatyrot nyom a kezébe, és megköszöni a segítséget.

A dűlőúton fáradtan, de vidáman bandukol a kis csapat. Simon Évi halkan dúdolni kezdi: Szőlő érik, vessző hajlik... a többiek is rázendítenek.

Játsszunk történelmet! Hogyan? Hiszen benne élünk! A Nemzeti Múzeumban mégis játszhatunk. Azt a történelmi időszakot is, amelyikben élünk, meg azt is, amelyikben egy elődünk élt (akármelyik). A Magyar Úttörők Szövetsége kezdeményezte ezt a játékot még a nyári vakáció alatt. A gyerekek a régészek munkájával, a sírfeltárás titkaival, az őskori mesterségekkel és a régi korok mindennapjaival ismerkedhettek meg. A játékot szabad folytatni. Kéthetenként, vasárnap családostul vár benneteket a Nemzeti Múzeum, amikor is együtt utazhattok szüleitekkel visszafelé az időben. Egy-egy kor érdekes, jellegzetes használati tárgyát ott, helyben el is készíthetitek. Minden hónap második szombatján JÁTSZÓNAP-ra invitál, ugyancsak szüleitekkel, nagyszüleitekkel a múzeum. Akár délelőtt tíz órakor, akár délután háromkor érkeztek, okos és ügyes szakemberek fogadnak majd, akiknek segítségével ti magatok készíthettek bronzkori ékszert, római divat-babát, lovagkori sisakot, honfoglalás-kori címerpajzsot, középkori várat... Hát rajta! Menjünk és játsszunk történelmet együtt a múzeumban!

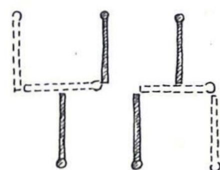
A gutorföldi arborétum. Nemrég kaptuk a hírt: a Zala megyei Gutorföldtől alig három kilométernyire, gyönyörű környezetben elhanyagolt erdészlak állott. A környékbeliek sok-sok munkával és némi anyagi támogatással úttörő-vendégházzá alakították át. Az épület melletti nagy tisztás sátortáborozásra is alkalmas. Még a tavasszal ezer facsemetét és cserjét is elültettek — köztük háromféle fenyőt —, s ezzel egy kis arborétum alapjait is megvetették. Most itt az ősz. A sátorfákat már rég összeszedték, a környék csendes. Vajon a csemeték bírják-e majd az erős nyugati, északi szeleket? Ugyan ki viseli gondjukat most? A remek terv és a megvalósítás szép kezdete után szívesen hallanánk a folytatásról.

Már elindult mindenki. Igen, mindenki, aki akart indulni „Hétmérföldes csizmában, Fürkész Balázs nyomában...„ Most mégis egy korábbi összefoglalóról adunk hírt. Talán, hogy akik ezután szeretnének a Hétmérföldes játékba bekapcsolódni, nagyobb kedvvel, több bátorsággal tegyék. *Iványi Józsefnétól*, a Csongrád megyei kisdobos-szakbizottság vezetőjétől tudtuk meg, hogy náluk az utóbbi évek legsikerültebb, legnépszerűbb játéka lett a Hétmérföldes... A legeredményesebb játékos *Komlódi Melinda, Mészáros Ákos* (Szeged, rókusi iskola), *Máté Szabolcs, Kiss Csaba* (Csongrád, Ének-Zenei Ált. Isk.) arany oklevelet is nyert. Ezüst minősítést kapott *Turi Gábor, Kacziba Éva* (Csongrád, Ének-Zenei Ált. Isk.) *Kovács Katalin, Vas Izabella* (Szeged, rókusi isk.). Bronz minősítést kapott *Barna Ágota, Tóth Anita* (Makó, Bartók isk.) *Horgas Nóra, Makó Tünde* (Vásárhely, kertvárosi isk.) és *Fóris Orsolya, Szeri István* (tömörkényi ált. isk.). Az oklevéltulajdonosoknak gratulálunk. Az idén is jó játékot, jó mulatást kívánunk nekik és a többieknek egyaránt.

Mesélő Muzsika. Az Országos Filharmónia (1364 Budapest, Vörösmarty tér 1. Pf. 49.) 1985—86-ra is megtervezte és előkészítette hangverseny-sorozatát. Megemlékeznek Bach, Händel és Weiner születésének évfordulójáról. Egy alkalommal a közkedvelt Kaláka-együttes műsorát hallhatják a gyerekek. Különféle pengetős hangszerekkel is megismerkedhet, akit érdekel a muzsika. Végül „Gyerekek az operaszínpadon" címmel, a Rádió Gyermekkórusa ad műsort. A gyerekek csoportosan, felnőttekkel együtt vesznek részt a koncerteken. A bérletek ára Budapesten 80,— forint. Vidéken a három előadásból álló sorozatért 50,— forintot kell fizetni, a négy koncertet tartalmazó sorozat bérletének ára 70, — forint.

Rejtvényfejtők, levelezők! Figyelem! E számunk rejtvénymegfejtői és a Dobos Dorkának válaszolók között — a könyvjutalmak mellett — az Országos Takarékpénztár jutalomtárgyait is kisorsoljuk.

1. rajz

2. rajz

	3	14	5	
	6	9	2	13
10	15	4	17	8
	18	7	12	1
	11	16	19	

A májusi rejtvények helyes megfejtései a következők:

Keresztrejtvény: Boldog gyermeknapot! **Tükörkép:** 1. rajz **Logika:** 25 **Ugri-bugri:** 2. rajz **Kezdőbetűk:** Éljen május elseje!

A májusi rejtvények helyes megfejtéséért 50,— Ft-os könyvutalványt nyertek:

Általános iskola, 4. o. Bélmegyer; **Balaton Ildikó,** Dunaújváros; **Baksa Annamária,** Salgótarján; **Bézi Krisztina,** Kecskemét; **Bognár Beáta,** Tatabánya; **Bucsánszky Piroska,** Herencsény; **Bús Dániel,** Szentes; **Császár Szilvia,** Hódmezővásárhely; **Csörgő Sándor,** Dömsöd; **Drajkó Bernadett,** Tolnács; **Fehér Lajos,** Csót; **Gyurity Zsuzsa,** Pomáz; **Hegyi Gyöngyvér,** Pécs; **Hegyi Katalin,** Devecser; **Horváth Edit,** Nagyvenyim; **Kelemen Marianna,** Nagykáta; **Keller László,** Zánka; **Kellei Anita,** Kapuvár; **Keszthelyi Zsuzsanna,** Gyarmat; **Kicska Mónika,** Jánkmajtis; **Komáromi Krisztián,** Győr; **Kovács Helén,** Kazár; **Kovács Veronika,** Tépe; **Mayer Gábor,** Budapest; **Nagy Gabriella,** Földes; **Nagy Róbert,** Zalaegerszeg; **Nagy Melinda,** Székesfehérvár; **Nagy Tünde,** Somogyjád; **Nérai Szabolcs,** Hédervár; **Nyakó Szabolcs,** Debrecen; **Ördögh Mónika,** Szeged; **Pausz Péter,** Bábonymegyer; **Pesthy Krisztián,** Budapest; **Rajna Emőke,** Eger; **Spéth Szilvia,** Hajdúszoboszló; **Szalai Elvira,** Soltvadkert; **Szabó Andrea,** Nagykálló; **Szabó Anikó,** Budapest; **Szabó Sándor,** Tiszaroff; **Szedkár Rita,** Budapest; **Szilágyi Edit,** Békéscsaba; **Szűcs Sándor,** Budapest; **Tanczik Balázs,** Göd-felső; **Tóth Balázs,** Nagykanizsa; **Tóth Zoltán,** Lovászi; **Török Zoltán,** Nagykanizsa; **Újvárosi Andrea,** Létavértes; **Ungvári Márton,** Debrecen; **Vajda Zsolt,** Borzavár; **Várdai Enikő,** Székesfehérvár.

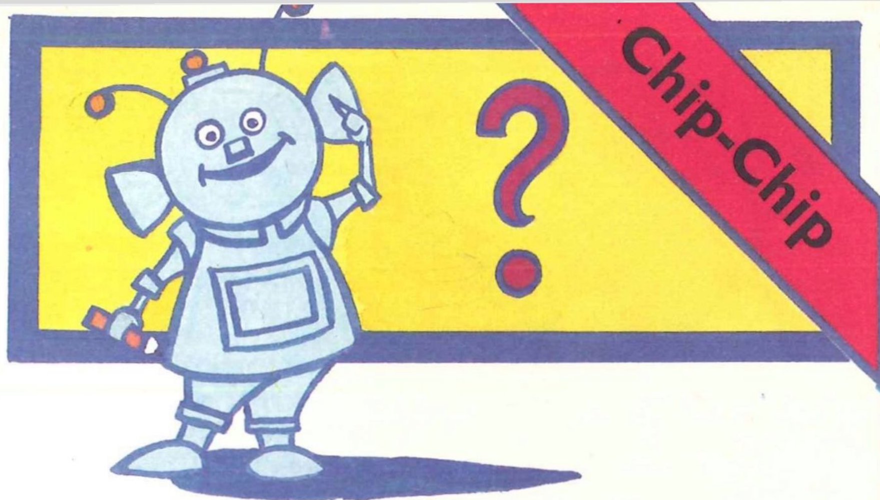
Könyvjelző

Régi, érdekes játékok címmel új kötetke jelent meg a **Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Kolibri**-sorozatában. A cím pontos. A könyvben nem holmi játéktörténet található, hanem egyszerű, fizikai elvek alapján működő, szellemes játékszerek rajza és rövid leírása. Közülük némelyiket akár ti magatok (esetleg szüleitek) elkészíthetnétek. Láttatok már húzogatós tornászokat? Hát eltűnő fejeket? Esetleg gombócevőt, doboló medvét, háromarcú babát, lépegető kutyát, zsebmozgót, létrás matrózokat...? **Majercsik Krisztina** és a rajzoló **Zsámboki Orsolya** kis gyűjteményében mindegyiket megtalálhatjátok a több mint hetven régi, érdekes játék között.

Mi lenne, ha a lányok nagyhirtelen elhatároznák: varrunk a kicsiknek rongybabát. Vajon sikerülne-e? Azt mondhatjuk, bátraké a szerencse. Meg, persze, a felkészültebbeké, akik jól megnézték **Lakatos Lilla** babatárát a **Rongybuba** című könyvben (Móra, 1985). Lányok! Elő a tűt, cérnát, színes rongyokat, pálcikát, ceruzákat, és lehet dönteni: Pancsát, rontóbabát, párnababát, Rebekát, Bonifácot, Kövér Lajost, Rozi nénit, Dragicát vagy a többiek közül valamelyiket hívjátok elő a semmiből.

Csalimesék címmel „Mi, **Cakó Ferenc** apuka és **Kőszegi Ábel** apuka ajánljuk ezt a könyvet Kinga és Ági lánykáinknak, mert az ő kedvükért kezdtünk csalimeséket írni és rajzolni. És most ajánljuk néked, akit szeretettel köszöntünk mi és a Móra Könyvkiadó." Így kezdődik az a csupa kedves, tréfás rajzot és becsapós mesét kínáló könyv, amelyet most figyelmetekbe ajánlunk. Kell még valamit hozzátennünk? Ha csak azt nem, hogy az utolsó lapon meglepetés lapul. Ajándék...

Reméljük, most már elég kíváncsiak vagytok. Jó mulatást!

Ha nem csal a memóriám...

Chip-chip! Ha nem csal a memóriám, a tavalyi úttörőévben hirdették meg Pest megyében először a Friss ész, ügyes kéz című játékot. Az idén ismét benevezhettek önállóan és csoportosan — őrsötökkel, rajotokkal, napközis vagy baráti csoporttársaitokkal, fürkész-közösségetekkel erre a játékra. A játék tervezői október első harmadát szánták a benevezések összegyűjtésére, de azt hiszem, ahol a csapat úgy dönt, a résztvevők akár a hónap végéig is jelentkezhetnek.

Miféle játék is ez a Friss ész, ügyes kéz?

Feladatmegoldó játék, mégpedig igen változatos témákban. Lehet belőlük válogatni, ki, melyikben adhatja a legtöbbet, a legjobbat közösségének.

Törd a fejed! E cím alatt játékos matematikai feladatokkal, fejtörőkkel, rejtvényekkel találkoztok.

Játék a szóval címet viselik az anyanyelvi feladványok, nyelvi játékok, furcsaságok.

A Szülőföldkalauz címet kapta a honismereti, környezetvédelmi feladatok sora.

Varázskezek: ha nem is szó szerint értették a címet a feladatok megfogalmazói, bizony, ügyes kezeket igényel a feladványsor a játékosoktól.

Együtt, egymásért! Ez a jelmondatnak is beillő cím a nemes tetteket, a közösségért végzett hasznos munkák sorát jelenti.

Hajrá, Pest megyei kisdobosok! Csak bátran!

Chip-chip! Ismét egy határidő: csak közösségeknek! A zánkai művészeti szaktáborba a pályázatok beküldésének határideje 1985. október 15. Balatoni Úttörőváros, 8250 Zánka.

Részletes tudnivalók — mind a játékkal, mind a pályázattal kapcsolatban — a rajvezetőtöktől, a csapatvezetőtől, a legközelebbi úttörőház munkatársaitól s az úttörőelnökségektől beszerezhetők.

Postafiók 100

Kedves Dorka!

Úgy örülök, hogy írhatok Neked. Tudod, mostanában olyan furcsák a gyerekek. Nehéz szót érteni velük. Igaz, nekem már a nyáron is sok minden gyanús volt, amikor néhány osztálytársammal táboroztunk. Képzeld, akárhány bódé mellett mentünk el, mindegyiknél meg kellett állnunk. A legtöbb gyerek folyton vásárolni akart. Jó félóráig tartott, amíg a táborból a strandra kijutottunk. Irtó unalmas volt. A gyerekek vettek műanyag álarcot, trombitát, matricát, jelvényt, trikót és mit tudom én, mit még. Amit csak árultak. Aztán felpakolva megérkeztek a strandra: az álarcra ráültek, a trombitát eláztatták, a matricát a deszkapalánkra ragasztották, a jelvényt a fürdőnadrágjukra tűzték. Végül megesett, hogy nadrággal együtt ottfelejtették az öltözőben, a trikót meg összecserélték valakiével. Mikor anyukámnak elmeséltem, mit csinálnak, azt mondta: „Mit törődsz velük! Ha van pénzük, hát költsék, amire akarják."

Hát pénzük az volt. A strandon is félóránként vették a lángost, fagyit, palacsintát, üdítőket... Egyiküktől megkérdeztem, miért eszik olyan sokat, nem bánja-e, ha kövér lesz. Ő végigmért és ezt felelte: „Irigy vagy és kész." Azzal otthagyott.

Irigy vagyok? Nem is tudom... Hiszen mi tényleg nem vagyunk gazdagok. Nem vehetünk meg bármit. De nekem, például, műanyag álarc nem is kéne, a szénsavas üdítőket nem szeretem, néha pedig egyszerűen sajnálom szétszórni a zsebpénzemet...

Ágoston Balázs, Budapest, Törcsvár u. 36.

Kedves Balázs!

Leveled a legjobbkor érkezett. Október a takarékosság hónapja. Ez azt jelenti, hogy mások, a felnőttek nagyobb része sem látja szívesen a felesleges költekezést. Ha neked nem tetszik az értelmetlen vásárolgatás — nevezzük csak nyugodtan pazarlásnak! — az egyáltalán nem irigységre vall. Nagyon is okos gondolkodásra. A pazarlás nekem sem tetszik. Igaz, néha ezt-azt magam is szívesen megvennék, csak éppen nem telik rá. Ezzel, gondolom sokan így vagyunk. Az embernek különféle óhajai támadnak, aztán meg számolni kezd. Jó, ha a számoláshoz mielőbb hozzászokunk. Egyáltalán nem hiszem, hogy az embernek — bármennyire szereti is — minden nap fagyit kell ennie a melegben, és krémessel kell kibélelnie a pocakját a hideg ellen. Azt sem gondolom, hogy rosszabb osztályzatokat szerez, ha nem díszeleg matrica a tolltartóján vagy jelvény a köpenyén.

Gyerekek!

Ti hogyan vélekedtek? Igaza van-e Balázsnak? Azok a gyerekek „furcsák", akik nem sajnálják a pénzt, mert úgy vélik, arra való, hogy elköltsük, vagy levélíró barátunk furcsa? Tán sajnálnunk kell őt? Esetleg haragudnunk kéne rá? Szerintetek milyen fiú Balázs?

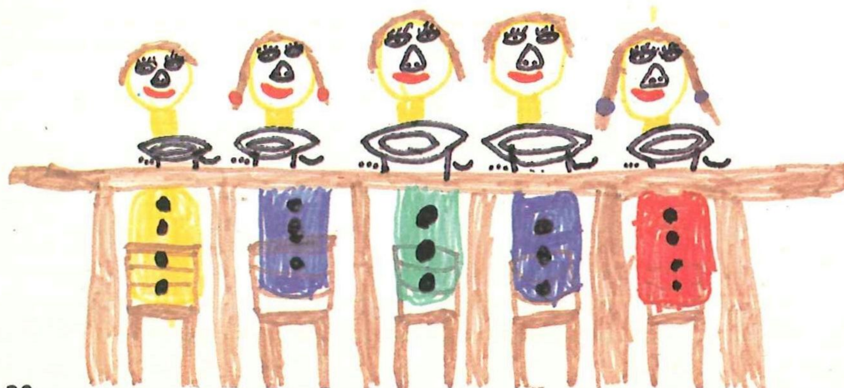
Én úgy vélem, olyanok, mint ő, szerencsére, szép számmal akadnak. Mármint olyanok, akik zsebpénzből gazdálkodnak. Ki hetenként, ki havonta kapja meg kisebb-nagyobb járandóságát a szüleitől. A szomszédunkban lakó testvérpár is ilyen. Judit másodikos, Szilvia nyolcadikos. Ők már egy fél éve egymástól tanulják a pénz beosztását. Egyelőre Juditnak megy jobban. Pedig neki sincs kevesebb kívánsága. Csak éppen kiderült, hogy fegyelmezettebb a pénzügyekben a testvérénél. Mikor megkérdeztem, hogyan sikerül neki, felvilágosított: *ha nem spórolok, ki tudja, mikor kapok számológépet, jobb építőjátékot, kazettát... (Itt további felsorolás következett). Ha zokszó nélkül vásárolom a takarékbélyeget, nem veszek nyalánkságot, a tanév végén pedig becsülettel megmondom, mit szeretnék vásárolni a pénzemből, könnyebben megy minden. Igaz, akkor apuval és anyuval számolunk: először megnézzük, én mennyit raktam össze, mennyibe kerül, amit szeretnék, majd kiderül, szükséges-e még egy-két havi előleg, vagy az egész kívánságommal várnom kell, mert, ugye, kölcsön sem kérhet az ember a semmire... Ha csak valaki jutalomból ki nem egészíti a vagyonkámat.*

Kedves Gyerekek! Balázs és Jutka szavaiból egyaránt kitetszik, hogy a takarékoskodáshoz, a pénz gondos beosztásához fegyelem, gyakorlat kell. Mindenekelőtt azonban pénz, amit be lehet osztani. Azt ajánlom, tanácskozzátok meg szüleitekkel, kaphattok-e zsebpénzt, és mennyire futja a családi költségvetésből. Azt is érdemes előre tisztáznotok, milyen kötelező kiadások adódnak majd a nektek kísérletezésre, a gazdálkodás megtanulására szánt pénzecskéből.

Írjátok meg, hogyan határozott a családi tanács. Jó?

Ha valamelyikőtök már tud gazdálkodni, és van is mivel, mesélje el, hogyan osztja be járandóságát. A legérdekesebb levelekből — a tanulság kedvéért — egy csokor a Kisdobosban is megjelenik. Kíváncsian várom leveleiteket. Szeretettel üdvözöl valamennyiőtöket:

Dobos Dorka

Szüreti szokások

Szőlőőrzés

Régen, amikor a Sárközben még nagy vízivilág volt, ahogy a szőlő érni kezdett, hatalmas seregély rajok kerekedtek fel és dézsmálni kezdték. Augusztus közepén a nagylányok kiköltöztek a szőlőhegyre, hogy megóvják a termést. Egy-egy leánycsapat, úgy mondták banda, ünneplőbe öltözve, párba fogózva vonult ki a szőlőbe. Virággal díszített kosárban vitték ki az élelmüket. Valamelyik présházban hálótanyát rendeztek be, ott aludtak hat hétig, amíg meg nem kezdődött a szüret.

Napközben szünet nélkül járkáltak, kereplőkkel hessegették a madarakat. Sokat énekeltek, kézimunkáztak ebben az időben. Ennek emlékét őrzi az alábbi szőlőőrző dal:

Haj, madár, haj!
Nem őrözlek több időn,
Férjhez megyek az idén
Haj, madár, haj!

Szőlőpásztor

Játsszátok el ezt a mulatságos „szőlőtolvaj" játékot!

Az alábbi kiolvasóval válasszatok egy **bírót** és egy **szőlőpásztort**:

AN, TAN, TÉNUSZ,
SZÓ, RAKA, TÉNUSZ,
SZÓ, RAKA, TIKI, TÁKÁ,
ÁLÁ, BÁLÁ, BIM, BAM, BUSZ.

A többiek a tolvajok. A bíró félreáll. A szőlőpásztor leül a földre és bóbiskol. A tolvajok körülötte járnak, nyújtogatják a kezüket, mintha lopnának, közben rá-rá-ütögetnek a pásztor vállára és énekelnek:

Lopom, lopom a szőlőt,
elaludt a pásztor,
pipa van a kezében,
vaskalap a fejében.

A pásztor hirtelen felugrik, igyekszik valamelyik gyereket megérinteni, elfogni. Akit megfogott, az félreáll. Amikor már mindegyiket megfogta, akkor sorbaállítja őket és egyenként megkérdezi:

- Mit loptál?
- Szőlőt.
- Hány puttonnyal?
- Eggyel, kettővel, hárommal... stb
- Hol van?
- Nem mondom meg!

Erre zálogot kell adni. A játék végén előjön a bíró, hátat fordít a szőlőpásztornak. A pásztor egymás után kezébe veszi a zálogokat és megkérdezi:

MIT ÉRDEMEL AZ A BŰNÖS AKINEK A ZÁLOGÁT A KEZEMBEN TARTOM?

A bíró kiszabja a büntetést.

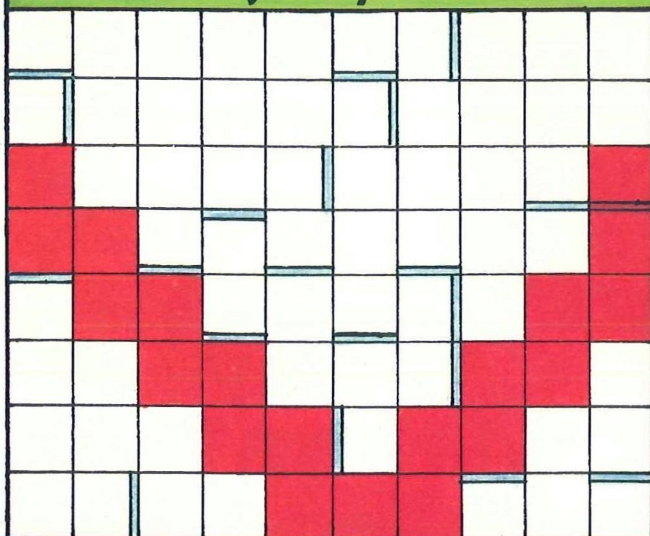
Októberi fejtörő

Takarékbélyeg

Öt kisdobos ment kiváltani a takarékbélyegeit. A másodiknak kétszer annyi értékű bélyege volt, mint az elsőnek. A harmadiknak annyi, mint az elsőnek és másodiknak együtt, a negyediknek annyi, mint a másodiknak és a harmadiknak együtt, az ötödiknek annyi, mint az elsőnek a háromszorosa. Összesen 280,— Ft-ot kaptak. Hány forintot kaptak egyenként?

Keresztrejtvény

A megadott megfejtéseket írjátok be és a színes négyzetekbe eső betűket olvassátok össze. Ezt kell beküldeni.

10 betűs ILLATOZZON
8 betűs EMELLETT, ILLESSZE
7 betűs BODZAFA, KENETES, GERBERA, ÉLÉNKEK
5 betűs LÁDÁT, FELEL, SZASA, ETTŐL, OROSZ, MÚMIA
4 betűs SZÁZ, ALOE, NULL, TILT, NINA, ZOLA, KAZS, KELL, ÉRTI, ÉGET
3 betűs IFI, ARI, EME, FON, RSE, BŐL, ALÁ, LAT, BAL
2 betűs AN, TT

Betűrakosgató

Kecskeméten játékműhely és múzeum működik. Érdekes neve van: Szórakaténusz. Rakjatok össze a szó betűiből rövidebb szavakat úgy, hogy egymás után következő betűkből álljanak (pl. ÓRA). Úgy is lehet, hogy a betűk nem egymás mellett állnak, de a sorrendjüket nem változtatjuk meg (pl. AKTUS). Nekünk a két példán kívül még 31 szót sikerült találnil

Képrejtvény

Kiszámoló

Leírtuk az ABC betűit, itt-ott kis hiányokkal: A B C D E É F G H I J K L M N O Ő P R S SZ T U Ű V Z. Induljatok el az A betűtől, számoljatok 16-ig, és jegyezzétek fel azt a betűt, amelyre a 16-os jutott. Az utána következő betűtől ismét 1-gyel kezdve számoljatok 2 × 16-ig és a kapott betűt is írjátok fel. Az utána következőtől ismét 1-gyel kezdve számoljatok 3 × 16-ig, és írjátok fel az újabb betűt is. Minek a rövidítése ez a három betű?

A rejtvények megfejtéseit legkésőbb október 26-ig juttassátok el nyílt levelezőlapon szerkesztőségünkbe! (Budapest, Postafiók 100. 1502)

Fürkész Balázs

A melléklet leírása

Kedves Fürkész-barátaim! Szeretnélek meglátogatni benneteket, de, szerencsére, oly sokan vagytok, hogy nem megy. Ezért arra gondoltam, mi lenne, ha magatok teremtenétek elő egy-egy Fürkész Balázst, aki mindig jelen van, amikor barátotokat látni kívánjátok. Nem varázsolásra biztatlak benneteket; csak egy kis türelem, ügyesség, s a mellékletben látható darabjaimból életre kelek. Így: a zöld ruhán és a végtagjaimon lelt köröcskéket lyukasszátok ki. Négy Milton-kapcsot fűzzetek be a nagyobbik lyukba. Végtagjaim felerősítése után *lazán* hajtsátok kettő a kapocs két szárát (M) úgy, ahogy a képen látjátok. A kisebb, piros lyukakba fűzzetek fonalat a B ábra szerint. Az A-val jelölt fejrész hátuljára ragasszátok oda varázsköpenyemet úgy, hogy a hajamon látható két kis petty magasságába kerüljön. Az állam alatti fekete csík bevágásába illeszthetitek be falevél-galléromat vagy télen a sálamat. Táskámba fűzzetek zsinórt, el ne veszítsem. Ha felragasztott köpönyegem alá másik fonalat húztok, hasonmásomat akár falra is függeszthetitek. Ha ügyesen dolgoztok, meglátjátok, milyen könnyedén és fürgén mozog majd kezem-lábam.

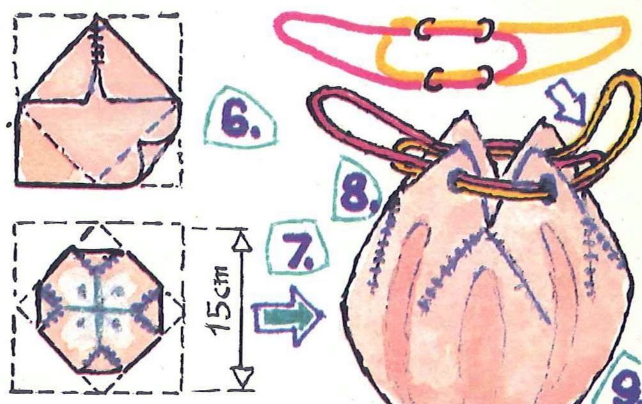
Üdvözlettel: **F. B.**

Ferkai Loránt: Takarékoskodj!

Október a takarékosság hónapja. Készíts magadnak különféle perselyeket. 1. rajzunkon, például, az ablaktisztító flakonjából átalakított persely látható. Felsőrészén vágj egy 3 cm hosszú, mindkét végén Y-ban végződő egyenes rést, amelybe egy fém tízforintost bele tudsz pottyantani. A pénzt azonban igen nehéz kivenni, ha egyáltalán sikerül. A jó perselynek ilyennek kell lennie. Más persely műanyag vagy fémkupakkal záródik, (2) a rés végeit lyukasztóval zárod le, a két lyuk között pedig felhasítod. A fedelet négy — apu által aláírt — ragasztó csíkkal rögzíted (3), hogy senki hozzá ne férjen az összegyűjtött pénzhez. A pénz kipiszkálását két erősebb kartoncsíkkal (4.) az 5. ábrán látható módon akadályozhatod meg.

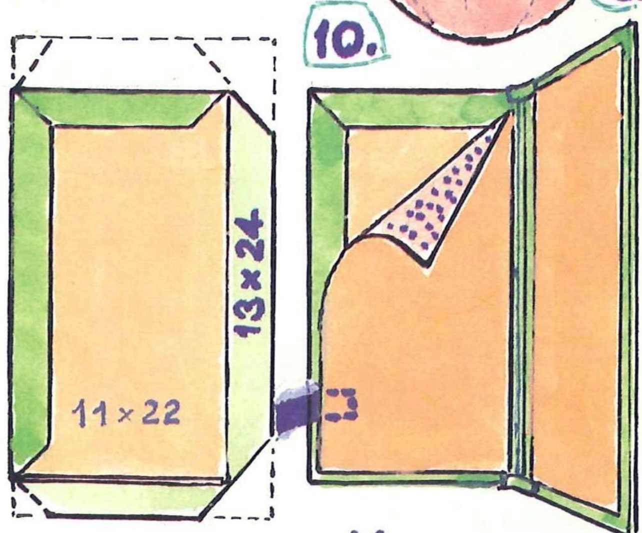

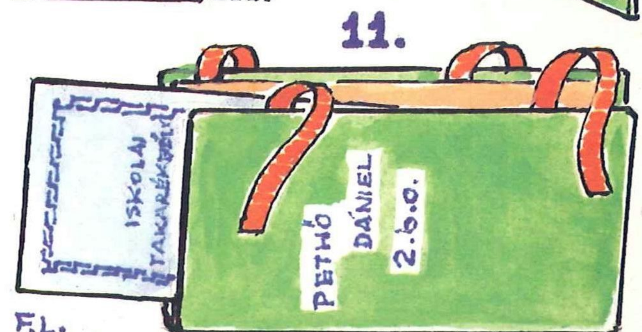
Aprópénz gyűjtésére készíts bugyellárist. Egy 15 × 15 cm nagyságú textildarab szegélyét keskenyen öltögesd körül, mind a négy sarkát hajtogasd a középpontra (6.), majd az így kialakult, új négy sarkot behajtva, varrd háromszögletesre (7). A szabadon maradt 4 csücsökre szúrj 1-1 lyukat, mindegyiket szegd körül, s fűzz bele zsinórt (8), amellyel összehúzod a „bugyellárist". Ha megtelt apróval, tedd át a pénzt egy perselybe, persze, legalább 10—20 forintosokra váltva. Az aprós-bugyelláris (9.) anyaga lehet műbőr is.

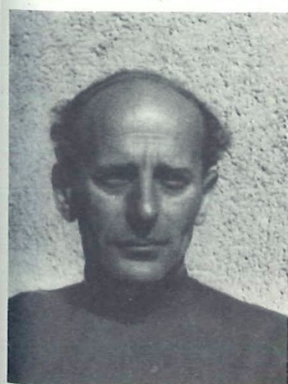

Ha már jó sok pénzed összegyűlt a különféle perselyekben, bukszákban, vásárolj takarékbélyeget! A gyűjtőlapok, amelyekre a bélyegek kerülnek, többnyire hamarosan szamárfülekkel fognak ékeskedni, s a bélyegek előbb félig, majd egészen felkunkorodva igyekeznek búcsút venni a lapoktól. Ezt csak mappaszerű tartóval akadályozhatod meg. Két 11 × 22 cm méretű kartonlapot (10) valamilyen színes (13 × 24 cm) borító papírral, és belső béléspapírral vonj be.

A bélés alá 2-2 szalagocskát ragassz! Bekötözve biztonságban vannak a teleragasztott gyűjtőlapok.

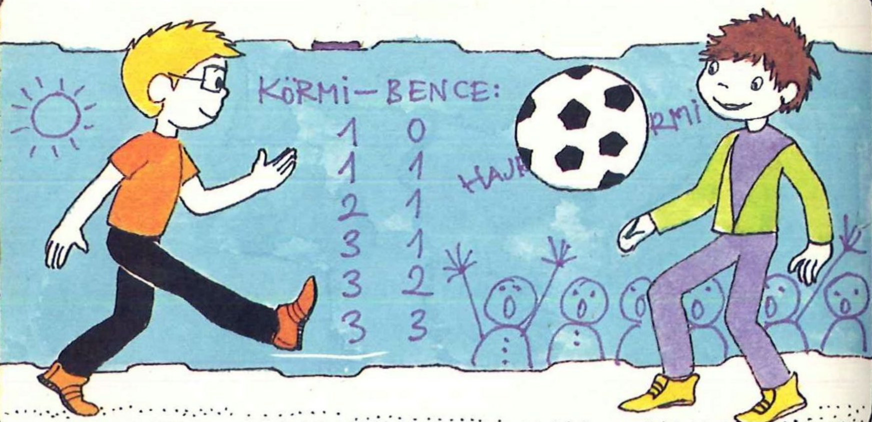

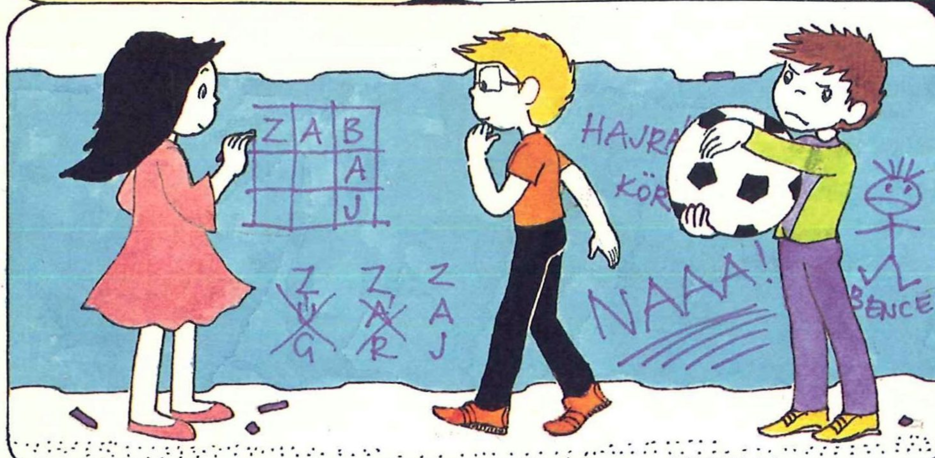
Bip-bip... Halló Kisdobos! Fürkész Balázs beszél, a kíváncsi gépdarázs... Így jelentkezett negyedszázaddal ezelőtt lapunk hasábjain Ferkai Loránt, aki attól kezdve állandó külső munkatársként dolgozott. Éveken keresztül írta, rajzolta a Halló, itt Fürkész Balázs! sorozatot, majd a barkács oldalt. Ez az utolsó munkája. A nyár vége felé örökre eltávozott.
Fájdalommal és tisztelettel búcsúzunk Ferkai Loránttól.

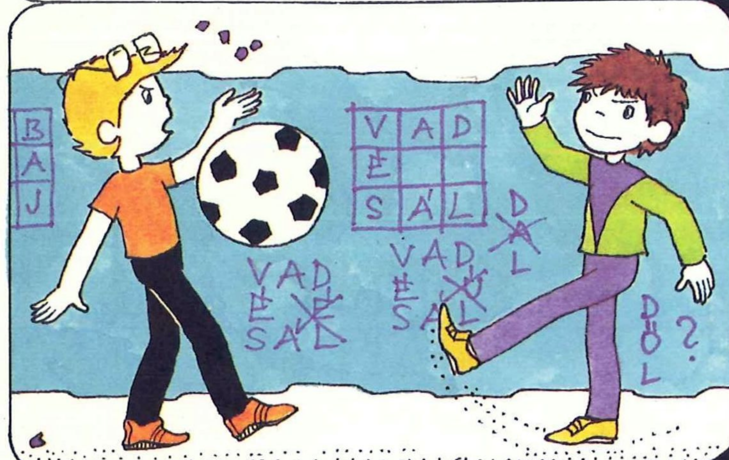
A KÉK KERÍTÉS

Van valahol egy nagy, kék kerítés, amelyik szereti, ha rajzolgatnak rá.

Bence és Körmi fociztak. Réka bűvös négyzetet rajzolt. Bence odament és nézte. – Gyere focizni! – hívta Körmi. – Mindjárt, csak én is rajzolok egy bűvös négyzetet. – Körmi mérgében Bencére rúgta a labdát. Bence Körminek esett. – Na várj csak!!!

– Hagyjátok abba! – kiáltotta Réka. – Rajzolok Körminek is egy bűvös négyzetet! – S amíg ők ketten megrajzolták a betűrejtvényt, addig Körmi vígan focizott a nagy kék kerítéssel. Ő lett a gólkirály.

